

Anonymiseret version

Oversættelse

C-536/23 – 5

Sag C-536/23

Anmodning om præjudiciel afgørelse

Dato for indlevering:

22. september 2023

Forelæggende ret:

Landgericht München I (Tyskland)

Afgørelse af:

21. september 2023

Sagsøger og appellat:

Bundesrepublik Deutschland

Sagsøgt og appelindstævnt:

Mutua Madrileña Automovilista

[Udelades]

Landgericht München I

[Udelades]

I sagen mellem

Bundesrepublik Deutschland [udelades]

– sagsøger og appellat –

[udelades] mod

Mutua Madrileña Automovilista [udelades]

– sagsøgt og appelindstævnt –

[udelades] vedrørende et krav

har Landgericht München I (den regionale ret i første instans i München I) [udelades] afsagt følgende

Kendelse

Med henblik på berigtigelse af fejl i indledningen og af åbenlyse skrive- og diktatfejl berigtiges og omarbejdes kendelsen af 4. maj 2023, jf. § 319, stk. 1, i ZPO (den civile retsplejelov) som følger:

1. Sagen udsættes.
2. Den Europæiske Unions Domstol forelægges følgende præjudicielle spørgsmål:

Skal artikel 13, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område, sammenholdt med denne forordnings artikel 11, stk. 1, litra b), fortolkes således, at også en EU-medlemsstat i sin egenskab af arbejdsgiver, der har opretholdt aflønningen af en tjenestemand under dennes (midlertidige) uarbejdsdygtighed efter en trafikulykke og er indtrådt i de rettigheder, der tilkommer denne, over for et selskab, som er etableret i en anden medlemsstat, i hvilket det køretøj, der var involveret i ulykken, er ansvarsforsikret, kan anlægge sag mod forsikringsselskabet som »skadelidt« i den nævnte bestemmelses forstand ved retten på det sted, hvor den uarbejdsdygtige tjenestemand har bopæl, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg?

Præmisser:

I)

Sagsøgeren og appellanten (herefter »sagsøgeren«) har i sin egenskab af arbejdsgiver for en tjenestemand, som er kommet til skade ved en trafikulykke, anlagt sag om erstatning mod sagsøgte og appelindstævnte (herefter »sagsøgte«) i dennes egenskab af ansvarsforsikringsselskab for modpartens køretøj, idet sagsøgeren er indtrådt i skadelidtes rettigheder.

Tjenestemanden har bopæl i München og arbejder som tjenestemand ved Deutsches Patent- und Markenamt (den tyske patent- og varemærkemyndighed) på myndighedens kontor i München. Den tyske patent- og varemærkemyndighed er en overordnet forbundsmyndighed.

Den 8. marts 2020 kom tjenestemanden under en ferierejse til Mallorca ud for en ulykke, da hun på cykel kolliderede med en udlejningsbil, som var ansvarsforsikret hos sagsøgte, og som blev ført af en tysk chauffør med bopæl i

Frankrig. På grund af de skader, som tjenestemanden i denne forbindelse pådrog sig, var hun uarbejdsdygtig i perioden fra den 8. marts 2020 til den 16. marts 2020.

Sagsøgeren fortsatte i sin egenskab af arbejdsgiver med at udbetale tjenestemandens løn med 1 432,77 EUR i uarbejdsdygtighedsperioden og fremsatte ved skrivelse af 25. januar 2021 over for sagsøgte skadesbehandlingsrepræsentant i Tyskland, APRIL Financial Services AG, krav om refusion af den løn, der fortsat var blevet udbetalt. Skadesbehandlingsrepræsentanten afslog at betale og begrundede sin afgørelse med, at det var tjenestemanden, som havde været årsag til ulykken.

Sagsøgeren anlagde herefter sag ved Amtsgericht München (byretten i München) med påstand om betaling af 1 432,77 EUR [udelades]. Sagsøgte nedlagde påstand om frifindelse for betaling af beløbet og bestred endvidere, at retten, ved hvilken sagen var anlagt, havde international kompetence i sagen. Ved dom af 16. februar 2022 afviste Amtsgericht München (byretten i München) herefter sagen under henvisning til manglende international kompetence og udtalte i denne forbindelse, at sagsøgeren ikke kunne påberåbe sig kompetence i henhold til artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter »forordning nr. 1215/2012«), fordi de pågældende bestemmelser som undtagelsesbestemmelser skal fortolkes snævert og sagsøgeren som stat inden for rammerne af en abstrakt-standardiseret undersøgelse af beskyttelsesbehovet ikke har brug for disse bestemmelser særlige beskyttelse, navnlig fordi sagsøgeren også, f.eks. inden for rammerne af alders- og sundhedssikring, er funktionelt aktiv som socialforsikringsinstitution. [Udelades] [Bemærkninger om den nationale procedure]

Sagsøgeren [udelades] har appelleret [udelades] denne dom [udelades] [Bemærkninger om den nationale procedure].

Sagsøgeren er af den opfattelse, at Amtsgericht München (byretten i München) med urette har benægtet at have kompetence, eftersom sagsøgeren uden tvivl kan påberåbe sig artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012. Sagsøgeren er som arbejdsgiver for en medarbejder, der er direkte skadelidt i en trafikulykke, ved opretholdelsen af udbetalingen af lønnen til medarbejderen indtrådt i dennes erstatningskrav mod sagsøgte ved lovbestemt subrogation. Derved har retterne i den stat, hvor den skadelidte har bopæl, også kompetence for så vidt angår den, der retligt set er indtrådt i skadelidtes krav. Det forholder sig nemlig således, at der i henhold til EU-Domstolens praksis (navnlig dom af 20.7.2017 – sag C-340/16) netop ikke skal anlægges en vurdering fra sag til sag og ikke skal foretages nogen differentiering efter et svaghedskriterium, idet enhver, der er berettiget til at indtræde i den skadelidtes rettigheder, som ikke anlægger sag som forsikringsselskab eller socialsikringsinstitution, men som den, der retligt set er indtrådt i rettighederne, af hensyn til forudsigeligheden som en

skadelidt også kan anlægge sag ved retterne på det sted, hvor skadelidte har bopæl.

Sagsøgeren har nedlagt følgende påstande:

Som følge af sagsøgerens appel ophæves dommen afsagt af Amtsgericht München (byretten i München) [udelades], og sagsøgte tilpligtes at betale sagsøgeren 1 432,77 EUR med tillæg af renter heraf på fem procentpoint over den givne basisrente fra sagens anlæggelse.

[Udelades]

[Udelades] [Subsidiær påstand]

Sagsøgte har nedlagt følgende påstand:

Appellen forkastes.

Sagsøgte er af den opfattelse, at det følger af beskyttelsesformålet i artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13 i forordning nr. 1215/2012, at kun en part, der må anses for at være en institutionelt svagere part end forsikringsgiveren – dvs. ansvarsforsikringsselskabet – kan påberåbe sig dette privilegium over for forsikringsgiveren, over for hvem krav er blevet gældende. EU-Domstolen har benægtet dette, både hvor der har været tale om en socialforsikringsinstitution og om personer, der har beskæftiget sig erhvervsmæssigt med forsikringsret, uanset deres størrelse (Domstolens dom af 17.9.2009 – sag C-347/08; af 31.1.2018 – sag C-108/17; af 20.5.2021 – sag C-913/19; og af 21.10.2021 – sag C-393/20). En sådan institutionel underlegenhed må også benægtes i relation til en EU-medlemsstat i dennes egenskab af folkeretssubjekt, navnlig hvis den – som sagsøgeren i den foreliggende sag – også leverer ydelser, som i det væsentlige svarer til socialforsikringsydelser, og derudover også fører tilsyn med de forsikringsselskaber, der opererer på dens område. Under alle omstændigheder må den forelæggende ret dog som appelinstant være forpligtet til at forelægge fortolkningsspørgsmålet for EU-Domstolen i henhold til artikel 267 TEUF, navnlig når den har i sinde at træffe en afgørelse i sagen, som afviger fra retspraksis fra OLG Koblenz (den regionale appeldomstol i Koblenz) af 15. oktober 2012 – j.nr. 12 U 1528/11).

[Udelades] [Bemærkninger om den nationale procedure]

II)

Sagen udsættes i henhold til § 148 i ZPO (den civile retsplejelov), og det spørgsmål, der er formuleret i konklusionens punkt 2, forelægges EU-Domstolen i henhold til artikel 267, stk. 1, litra b), og stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF). Sagsøgerens appel kan nemlig antages til realitetsbehandling, og spørgsmålet om, hvorvidt appellen skal tages til følge, afhænger af fortolkningen af artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1215/2012 af 12. december 2012 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (herefter forordning nr. 1215/2012) eller af, om den ret, ved hvilken sagen var anlagt i første instans, har kompetence.

1. Sagsøgerens appel af dom afsagt af Amtsgericht München (byretten i München) [udelades] kan antages til realitetsbehandling. [Udelades] [Uddybning]
2. Spørgsmålet om, hvorvidt appellen skal tages til følge, afhænger af, om, Amtsgericht München (byretten i München) havde ret i, at den ikke havde kompetence i henhold til artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012.

2.1. Den EU-retlige ramme i denne henseende har følgende ordlyd:

- Betragtninger til forordning nr. 1215/2012:

(15) Kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium. Dette kompetencekriterium bør altid kunne gøres gældende, undtagen i enkelte velafgrænsede tilfælde, hvor det på grund af tvistens genstand eller af hensyn til parternes aftalefrihed er berettiget at lægge et andet tilknytningsmoment til grund. For at gøre de fælles regler mere gennemsigtige og undgå kompetencekonflikter bør juridiske personers bopæl defineres selvstændigt.

(...)

(18) For forsikringsaftaler, forbrugerftaler og arbejdsaftaler er det ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.

- Artikel 11 i forordning nr. 1215/2012:

1. *En forsikringsgiver, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges:*

a) *ved retterne i den medlemsstat, på hvis område forsikringsgiveren har bopæl*

b) *i en anden medlemsstat i tilfælde, hvor sagen anlægges af forsikringstageren, den sikrede eller den begunstigede, ved retten på det sted, hvor sagsøger har bopæl, eller*

c) *såfremt det drejer sig om en coassurandør, ved den ret i en medlemsstat, ved hvilken der er anlagt sag mod den ledende assurandør.*

2. *Har forsikringsgiveren ikke bopæl på en medlemsstats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en anden virksomhed i en medlemsstat, anses forsikringsgiveren i sager vedrørende driften af filialen, agenturet eller virksomheden som havende bopæl på denne medlemsstats område.*

- Artikel 13 i forordning nr. 1215/2012:

1. *I sager om ansvarsforsikring kan forsikringsgiveren endvidere sagsøges ved den ret, hvor skadelidte har anlagt sag mod den sikrede, såfremt den lovgivning, der gælder for denne ret, indeholder hjemmel dertil.*

2. *Artikel 10, 11 og 12 finder anvendelse i tilfælde, hvor skadelidte anlægger sag direkte mod forsikringsgiveren, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg.*

- 2.2 I henhold til artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012 kan en skadelidt, der gør et krav gældende direkte over for en forsikringsgiver, anlægge sag ved en ret, der er kompetent i henhold til artikel 10-12 i forordning nr. 1215/2012. Artikel 11, stk. 1, litra b), i forordning nr. 1215/2012 giver på sin side mulighed for at anlægge sag ved retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, og dermed – via henvisningen i forordningens artikel 13, stk. 2 – hvor skadelidte har bopæl.

Sagsøgeren har – hvilket er ubestridt mellem parterne – i henhold til artikel 18, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 864/2007 af 11. juli 2007 om lovvalgsregler for forpligtelser uden for kontrakt (herefter: »Rom II-forordningen«), sammenholdt med artikel 7.1, stk. 2, og artikel 1.1, 143 i den spanske Ley sobre responsabilidad civil y seguro en la circulación de vehículos a motor (herefter: »LRCSCVM«) efter subrogation i henhold til artikel 19 i Rom II-forordningen, sammenholdt med § 76 i BBG (den borgerlige lovbog), gjort et krav gældende direkte mod sagsøgte som ansvarsforsikringsselskab for modpartens køretøj. Sagsøgeren er nemlig – hvilket ligeledes er ubestridt – arbejdsgiver for den tjenestemand, der kom til skade ved ulykken, og har – også ubestridt – opretholdt aflønningen af tjenestemanden under dennes ulykkesbetingede uarbejdsdygtighed med 1 432,77 EUR.

- 2.3 Det afgørende spørgsmål er nu, om også sagsøgeren, der har anlagt sag på grundlag af en lovbestemt subrogeret ret fra den medarbejder, der oprindeligt blev skadet i ulykken, kan påberåbe sig artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012.

Forordning nr. 1215/2012 lægger for så vidt angår kompetencereglerne – ligesom sin forgænger forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 (herefter »forordning nr. 44/2001«) – følgende principielle betragtninger til grund: I overensstemmelse med 15. betragtning til forordningen bør kompetencereglerne frembyde en høj grad af forudsigelighed og være baseret på sagsøgtets bopæl som det principielle kriterium. I henhold til 18. betragtning er det for forsikringsaftaler, forbrugeraftaler og arbejdsaftaler ønskeligt at beskytte den svage part ved hjælp af kompetenceregler, der er gunstigere for denne parts interesser end de almindelige kompetenceregler.

- 2.4 Så vidt det kan ses, har EU-Domstolen allerede udarbejdet væsentlige principper herom i tre afgørelser af henholdsvis 17. september 2009 (sag C-347/08), 20. juli 2017 (sag C-[340]/16) og 31. januar 2018 (sag C-106/17) for på den ene side at imødekomme den beskyttelse af den svagere part, som artikel 10-13 i forordning nr. 1215/2012 (og dennes enslydende forgængerbestemmelser i forordning nr. 44/2001) tilsigter, og på den anden side at sikre den nødvendige forudsigelighed med hensyn til den kompetente domstol:

Således anses alle, der selv er erhvervsmæssigt aktive i forsikringsbranchen, hvad enten det er som forsikringsgiver, som udbyder af lovpligtig socialforsikring (dom af 17.9.2009 – sag C-347/08) eller efter erhvervsmæssigt aktiv indtræden i rettigheder (jf. dom af 31.1.2018 – sag C-106/17), for ikke at have behov for beskyttelse, og de er derfor ikke omfattet af den beskyttelse, der følger af art. 10 ff. i forordning nr. 1215/2012 ved valget af forum actoris, uanset om de har en tilsvarende markedsposition eller økonomisk magt som det sagsøgte forsikringsselskab.

Derimod skal alle, der ikke er erhvervsmæssigt aktive i forsikringsbranchen, men som anlægger sag på grundlag af en skadelidts rettigheder, som de er indtrådt i via f.eks. arv eller som følge af opretholdelse af lønudbetaling, betragtes som »skadelidte« som omhandlet i artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012 og kunne drage fordel af forum actoris i henhold til artikel 10 ff. i forordning nr. 1215/2012. Dette gælder også, uden at det er nødvendigt, at der anlægges en vurdering fra sag til sag med henblik på at fastslå et individuelt beskyttelsesbehov. EU-Domstolen har udtalt sig således herom (jf. dom af 20.7.2017 – sag C-340/16 – præmis 34 ff.):

»Som påpeget af den forelæggende ret i forelæggelsesafgørelsen ville en vurdering fra sag til sag af spørgsmålet om, hvorvidt den arbejdsgiver, der fortsætter udbetalingen af løn, kan anses for at være den »svage part«, der kan være omfattet af begrebet »skadelidte« som omhandlet i artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 44/2001, desuden medføre en risiko for retsuisikkerhed og være i strid med formålet med den nævnte forordning, der er angivet i 11. betragtning til denne, ifølge hvilken kompetencereglerne bør frembyde en høj grad af forudsigelighed.

Som følge heraf skal det fastslås, at de arbejdsgivere, der er indtrådt i deres medarbejders erstatningsrettigheder – i egenskab af personer, som har lidt skade, og uanset deres størrelse og deres retlige form – i medfør af artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 kan påberåbe sig de særlige kompetenceregler, der er fastsat i denne forordnings artikel 8-10.

Den arbejdsgiver, der er indtrådt i sin medarbejders rettigheder ved at have betalt dennes løn i en uarbejdsdygtighedsperiode, og som i denne ene egenskab anlægger et søgsmål på grundlag af den af medarbejderen lidt skade, kan således anses for svagere end den forsikringsgiver, som vedkommende sagsøger, og følgelig for at skulle nyde godt af muligheden for at anlægge dette søgsmål ved retterne i den medlemsstat, hvor den pågældende har hjemsted.

Det følger heraf, at en arbejdsgiver, der er indtrådt i rettighederne for en ved en trafikulykke skadelidt lønmodtager, hvis aflønning vedkommende har opretholdt, i egenskab af »skadelidt« kan sagsøge forsikringssselskabet for det køretøj, der var involveret i denne ulykke, ved retterne i den medlemsstat, hvor den pågældende har sit hjemsted, når et direkte sagsanlæg er muligt.

[...]

Det følger af samtlige ovenstående betragtninger, at artikel 9, stk. 1, litra b), i forordning nr. 44/2001, sammenholdt med denne forordnings artikel 11, stk. 2, skal fortolkes således, at en arbejdsgiver med hjemsted i én medlemsstat, der har opretholdt aflønningen af sin medarbejder under dennes fravær efter en trafikulykke, og som er indtrådt i denne medarbejders rettigheder mod det forsikringssselskab, hvor der er tegnet ansvarsforsikring for det i denne ulykke involverede køretøj – hvilket selskab har hjemsted i en anden medlemsstat – som »skadelidt« i denne sidstnævnte bestemmelses forstand kan sagsøge dette forsikringssselskab ved retterne i den første medlemsstat, når et direkte sagsanlæg er muligt.«

Da fravigelser fra princippet om kompetence på det sted, hvor sagsøgte har bopæl, imidlertid samtidig har karakter af undtagelser og skal fortolkes strengt, kan de ikke udvides til at omfatte personer, der ikke har behov for denne beskyttelse (Domstolens dom af 31.1.2018 – sag C-106/17 – præmis 41; Domstolens dom af 20.5.2021 – sag C-913/19 – præmis 39). Også selv om der ganske vist som regel ikke skal anlægges en konkret vurdering og afvejning fra sag til sag af den strukturelle svaghed eller beskyttelsesbehovet med henblik på anvendelse af art. 10 ff. i forordning nr. 1215/2012, så bør der under alle omstændigheder generelt ikke være tale om en uligevægt som omhandlet i disse bestemmelser, når et søgsmål ikke vedrører en forsikringsgiver, i forhold til hvilken både den sikrede og den skadelidte må

anses for at være den svage part (Domstolens dom af 9.12.2021 – sag C-708/20 – præmis 33).

- 2.5 Dermed kan det på den ene side konstateres, at der er tale om en abstrakt-generaliserende undersøgelse af beskyttelsesbehovet i forbindelse med artikel 10 ff. i forordning nr. 1215/2012, i henhold til hvilken et beskyttelsesbehov i visse grupper af tilfælde – og inden for disse grupper da uafhængigt af den konkrete svaghed eller det konkrete beskyttelsesbehov i forhold til den sagsøgte forsikringsgiver – må bekræftes (nemlig i tilfælde af arvingers eller arbejdsgiveres lovbestemte subrogation) eller benægtes (navnlig i forbindelse med sociale forsikringsinstitutioner eller erhververe, der er erhvervsmæssigt aktive i forsikringssektoren). På den anden side er det netop denne kategorisering af tilfælde, der indikerer, at kravet om forudsigelighed, som det er beskrevet i 15. betragtning, kan tilgodeses tilstrækkeligt ved en individualiseret betragtning, og at der samtidig er plads til at opretholde karakteren af undtagelse.

OLG Koblenz (den regionale appeldomstol i Koblenz) har derfor i dom af 15. oktober 2021 (j.nr. 12 U 1528/11) benægtet, at der skulle være kompetence til at behandle sager anlagt af en forbundsstat, der indgår i en medlemsstat, i henhold til bestemmelserne i artikel 9, stk. 1, litra b), og artikel 11, stk. 2, i forordning nr. 44/2001 – som indholdsmæssigt set er identiske med art. 11, stk. 1, litra b), og art. 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012 – og begrundet dette med, at en delstat i Forbundsrepublikken Tyskland ikke er svagere eller juridisk mindre erfaren end et ansvarsforsikringselskab, og at dens stilling kan sidestilles med en socialforsikringsinstitutions stilling.

EU-Domstolen har derimod i den allerede ovenfor citerede afgørelse (af 20.7.2017 – sag C-340/16) bekræftet en kompetence i søgsmål anlagt af et offentligt organ, der driver sygehuse, i dennes egenskab af arbejdsgiver efter lovbestemt subrogation med hensyn til opretholdelse af aflønningen af sin medarbejder; det offentlige organ, der anlagde sagen, var imidlertid ikke en forbundsstat og slet ikke en EU-medlemsstat, og netop kriteriet om folkeretlige retssubjekter synes at kunne konstateres på en tilstrækkeligt abstrakt måde til at kunne tilgodeses kravet om forudsigelighed med hensyn til kompetence.

3. På denne baggrund er det centrale spørgsmål for afgørelsen vedrørende sagsøgerens appel, om artikel 11, stk. 1, litra b), og artikel 13, stk. 2, i forordning nr. 1215/2012 til trods for deres karakter af undtagelser kan fortolkes således, at også en EU-medlemsstat i sin egenskab af arbejdsgiver, der har opretholdt aflønningen af en tjenestemand under dennes (midlertidige) uarbejdsdygtighed efter en trafikulykke og er indtrådt i de rettigheder, der tilkommer denne, over for et selskab, som er etableret i en anden medlemsstat, i hvilket det køretøj, der var involveret i ulykken, er ansvarsforsikret, kan anlægge sag mod forsikringselskabet som »skadelidt«

i den nævnte bestemmelses forstand ved retten på det sted, hvor den uarbejdsdygtige tjenestemand har bopæl, såfremt der er hjemmel for et direkte sagsanlæg. Det er således fortolkningen af en forordning, som parterne er uenige om, og som er af central betydning for appellsagens afgørelse.

Som følge heraf forelægges fortolkningen i henhold til artikel 267 TEUF Den Europæiske Unions Domstol til præjudiciel afgørelse i form af det spørgsmål, der fremgår af konklusionens punkt 2.

[Udelades]

ARBEJDSDOKUMENT